

Olumlu Miras Sözleşmesine Kısa Bakış*

An Overview to the Positive Inheritance Contract

Umut Ozan **ERGİNER****

ÖZ:

Olumlu miras sözleşmesi, mirasbırakanın muhatapla yaptığı iki taraflı ölüme bağlı işlemdir. Bu sözleşme, muhatapın kendisi veya üçüncü kişi lehine kazandırmalar içerebilir ve mirasbırakan bu şekilde bağlayıcı olarak kendi terekesi üzerinde tasarrufta bulunur. Mirasbırakan bu tasarrufla karşı âkidi veya üçüncü kişiyi mirasçı atar veya onlar lehine belirli mal vasiyetinde bulunur.

Anahtar Kelimeler:

Olumlu Miras Sözleşmesi, Sözleşmenin Bağlayıcılığı, Sözleşmenin Sona Ermesi.

ABSTRACT:

Positive inheritance contract is a bilateral legal transaction by death (mortis causa) between the (future) decedent and counterparty. Provisions for counter- or the third party's benefits are included therein. Thereby, the decedent disposes on his own legacy bindingly. He has the option to appoint the counter- or the third party herewith as an heir, or to charge one or both with a legacy.

Keywords:

Positive Inheritance Contract, Binding Nature of the Contract, Discharge of the Contract.

* **Gönderilme Tarihi:** 07.08.2017, **Kabul Tarihi:** 23.12.2017.

Makale, *TÜBİTAK ULAKBİM* kriterlerine uygun olarak iki hakem denetiminden geçmiştir.

** Av., İstanbul Barosu (uoerginer@hotmail.com).

Giriş

Olumlu miras sözleşmesi, 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun¹ "Miras Sözleşmeleri" başlığı altında 527'nci ve devamı maddeleri arasında düzenlenmiştir. Olumlu miras sözleşmesinin bir tarafını mirasbırakan, diğer tarafını ise mirasçı veya üçüncü şahıs teşkil eder. Miras sözleşmesi, kural olarak tek taraflı olarak dönülmesi mümkün olmayan iki taraflı hukukî işlemidir.

İlk bölümde hukukî nitelik ve türlere ilişkin bilgilendirmeler yapılmıştır. İkinci bölümde, ehliyet ve şekil kurallarına yer verilmiştir. Üçüncü bölümde, sözleşmenin bağlayıcılığı, mirasçı atama ve belirli mal bırakma konularına değinilmiştir. Son bölümde ise, sona erme konusu incelenmiştir.

I. Olumlu Miras Sözleşmesinin Hukukî Niteliği ve Türleri

Aşağıda olumlu miras sözleşmesinin tanımına ve türlerine yer verilmiştir. Bu bölümde olumlu miras sözleşmesinin bağlayıcılığı meselesi de ele alınmıştır.

A. Kavram

Şeklî anlamda ölüme bağlı tasarrufların bir türü olan miras sözleşmesi, bir tarafının mirasbırakan diğer tarafının ise mirasçının veya üçüncü şahsın oluşturduğu, kural olarak tek taraflı dönülmesi mümkün olmayan iki taraflı hukukî işlemidir². Türk Medenî Kanunu'nda miras sözleşmeleri "olumlu miras sözleşmesi" ve "mirastan feragat sözleşmesi" olarak iki türde düzenlenmiştir.³

Olumlu miras sözleşmesi, Türk Medenî Kanunu'nun 527'nci maddesinin 1'inci fıkrasında, "Mirasbırakan, miras sözleşmesiyle mirasını veya belirli malını sözleşme yaptığı kimseye ya da üçüncü bir kişiye bırakma yükümlülüğü altına girebilir" şeklinde ifade edilir. Bu hüküm Mülga Türk Kanunu Medenî'si'nin 474'üncü maddesinin yeniden düzenlenmesi ile oluşturulmuştur. Aynı zamanda Mülga

¹ RG. T. 08.12.2001, S. 24607; 4721 Sayılı Kanun.

² **Ayan, Mehmet:** *Miras Hukuku*, Gözden Geçirilmiş 9. Bası, Ankara 2016, s. 117; **Dural, Mustafa:** *Miras Sözleşmeleri*, İstanbul 1980, s. 22; **Antalya, O. Gökhan/Sağlam, İpek:** *Miras Hukuku*, İstanbul 2015, s. 145; **Kocayusufpaşaoğlu, Necip:** *Miras Hukuku*, Değiştirilmemiş 3. Baskı, İstanbul 1987, s. 128; **Serozan, Rona/Engin, Bakı İlkay:** *Miras Hukuku*, 4. Baskı, Ankara 2014, s. 280; **Kılıçoğlu, Ahmet M.:** *Miras Hukuku*, Genişletilmiş 6. Bası, Ankara 2015, s. 134; **Oğuzman, M. Kemal:** *Miras Hukuku*, Gözden Geçirilmiş 6. Bası, İstanbul 1995, s. 129; **Dural, Mustafa/Öz, Turgut:** *Türk Özel Hukuku Cilt IV: Miras Hukuku*, 10. Bası, İstanbul 2016, s. 99; **İnan, Ali Naim/Ertaş, Şeref/Albaş, Hakan:** *Miras Hukuku*, 9. Bası, Ankara 2015, s. 200; **Ayiter, Nuşin/Kılıçoğlu, Ahmet M.:** *Miras Hukuku*, 2. Bası, Ankara 1991, s. 134; **Köprülü, Bülent:** *Miras Hukuku Derstleri*, 2. Bası, İstanbul 1985, s. 130; **Demir, Mehmet:** "Olumlu Miras Sözleşmeleri", *Yargıtay Dergisi*, C.: 20, S.: 3, 1994, s. 281; **Öztaş, Bilge:** *Miras Hukuku (Tablolar ve Örneklerle)*, 7. Bası, Ankara 2016, s. 257; **İmre, Zahir/Erman, Hasan:** *Miras Hukuku*, 12. Basım, İstanbul 2016, s. 184; **Özğür, Ali İhsan:** *Türk Medenî Kanunundan Önce ve Sonra Miras Hukuku*, 4. Bası, Ankara 2016, s. 1035; **Seçer, Öz:** "Miras Sözleşmesinden Tek Taraflı Dönme", *TBB Dergisi*, C.: 111, S.: 1, 2014, s. 38.

³ İki kurum arasındaki farklar için bkz., **Antalya, O. Gökhan:** *Mirastan Feragat Sözleşmesi*, İstanbul 1999, s. 50 vd.

Türk Kanunu Medenî'sinin 474'üncü maddesi de İsviçre Medeni Kanunu'nun 494'üncü maddesine karşılık gelir. Mülga Türk Kanunu Medenî'sinde⁴ olduğu gibi İsviçre Medeni Kanunu'nda da olumlu miras sözleşmesi ibaresinin karşılığında sadece miras sözleşmesi kullanılır⁵. Türk Medenî Kanununun 527'nci maddesinin üst başlığında olumlu miras sözleşmesi ifadesinin kullanılmasının sebebi, miras sözleşmesinin çeşitlerini açıklarken, miras sözleşmesinin içerikteki farklarını göstermektedir⁶. Daha geniş olarak ifade etmek gerekirse asıl amaç, içeriğinin mirasçı atama ve belirli mal bırakma olan miras sözleşmesini, mirastan feragat sözleşmesinden ayırmaktır⁷.

Doktrinde bir görüş, miras sözleşmelerinin olumlu ve olumsuz olarak ayrılmasına karşı çıkar. Bu görüş, mülga Medenî Kanun'da olumlu-olumsuz ayırımının bulunmamasına dayanır⁸. Diğer görüş ise kanun içerisinde olumlu veya olumsuz ifadesi kullanılsa dahi bu ayırımın içerik itibari ile gerçekten var olduğunu savunur⁹. Bugün hem doktrin hem de uygulama açısından 527'nci madde de bu ayırım açıklığa kavuşturulmuş ve miras sözleşmesi yerine "olumlu miras sözleşmesi" kullanılarak mirasçı atama veya belirli mal vasiyeti şeklindeki ölüme bağlı tasarrufların olumlu miras sözleşmesinin konusunu oluşturduğu düzenlenmiştir.

B. Hukukî Nitelik

Olumlu miras sözleşmesi, mirasbırakanın mirasçılardan biri veya üçüncü kişiyle ölüme bağlı tasarruf mahiyetinde yaptığı hukukî işlemdir¹⁰. Ancak bu sözleşme borçlar hukukunda değil, miras hukukunda konumlanır¹¹. Bir başka anlatımla, mirasbırakan sağlığında herhangi bir borç altına girmemekte; sözleşme, hüküm ve sonuçlarını mirasbırakanın ölümünden sonra doğurmaktadır. Ancak bu sözleşmelerin borçlar hukuku alanına girmemesi, bunlara borçlar hukuku kurallarının kıyasen uygulanmayacağı anlamına gelmez. Zira Türk Medenî Kanunu'nun 5'inci maddesi uyarınca Türk Borçlar Kanunu'nun¹² genel nitelikli hükümlerinin, uygun düştüğü ölçüde tüm özel hukuk ilişkilerine uygulanacağı hükmü göz önüne alındığında, miras sözleşmesinin bünyesine uygun olduğu ölçüde uygulanır.

⁴ RG. T. 04.04.1926, S. 339; 743 Sayılı Kanun.

⁵ **Escher, A.:** *Medeni Kanun Şerhi-Miras Hukuku*, (Çev.: Sabri Şakir Ansay), Ankara 1949, s. 225; **Özbey, Serap:** *Olumlu Miras Sözleşmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2010, s. 3.

⁶ **Antalya/Sağlam,** *Miras Hukuku*, s. 147.

⁷ **Özbey,** *Olumlu Miras Sözleşmesi*, s. 4.

⁸ **Berki, Şakir:** *Miras Hukuku*, Ankara 1975, s. 83.

⁹ **Dural,** *Miras Sözleşmeleri*, s. 17; **Antalya/Sağlam,** *Miras Hukuku*, s. 147.

¹⁰ **İmre/Erman,** *Miras Hukuku*, s. 188; **Kılıçoğlu,** *Miras Hukuku*, s. 134; **Köprülü,** *Miras Hukuku*, s. 130; **Öztañ,** *Miras Hukuku*, s. 257; **Antalya/Sağlam,** *Miras Hukuku*, s. 144; **Demir,** "Olumlu Miras Sözleşmeleri", s. 281.

¹¹ **Dural,** *Miras Sözleşmeleri*, s. 24.

¹² RG. T. 11.01.2011, S. 27836; 6098 sayılı Kanun.

Olumlu miras sözleşmesi iki taraflı hukukî işlem olduğu için, her iki tarafın da iradesini beyan etmiş olmasını gerektirir¹³. Bu sebeple, olumlu miras sözleşmesi vasiyetname gibi serbestçe geri alınmaz¹⁴.

Olumlu miras sözleşmesi yapan kişinin, ölüme bağlı tasarrufundan tek taraflı olarak dönememesi, onun malvarlığında eskisi gibi tasarruf yapamayacağı anlamını taşımaz. Bu durum doktrinde, miras sözleşmesinin karışık, karmaşık, çifte nitelikte (hibrit- amorf) olması; bağlayıcılığının eksik olması ve vasiyetname türünü andırması gibi gerekçelerle eleştirilere konu edilmiştir¹⁵.

C. Türler

Olumlu miras sözleşmesinin dört türü bulunur: tek taraflı olumlu miras sözleşmesi, iki taraflı olumlu miras sözleşmesi, üçüncü kişiler lehine yapılan miras sözleşmeleri ve çok taraflı olumlu miras sözleşmeleri. Bu ayrımın akademik ve pedagojik değeri aşağıda ayrıntılı şekilde açıklanmaktadır.

1. Tek Taraflı Olumlu Miras Sözleşmesi

Tek taraflı olumlu miras sözleşmesinde taraflardan sadece biri ölüme bağlı tasarrufta bulunmakta; diğer tarafın ise böyle bir zorunluğu bulunmamaktadır¹⁶.

Tek taraflı olumlu miras sözleşmesi, diğer tarafın mirasbırakana karşı sağ-lar arası bir edim taahhüdünde bulunup bulunmamasına göre ikiye ayrılır¹⁷. İlk olarak, lehine ölüme bağlı tasarruf yapılan kişi mirasbırakana karşı herhangi bir sağ-lar arası borç altına girmezse, ortada tek tarafın tasarrufta bulunduğu ivazsız olumlu miras sözleşmesi vardır.¹⁸ Bunun yanı sıra, lehine ölüme bağlı tasarruf yapılan kişi bu tür borç altına girerse, tek tarafın tasarrufta bulunduğu ivazlı olumlu miras sözleşmesi söz konusu olur¹⁹. Ancak ivazlı olumlu miras sözleşmeleri, tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme değildir.²⁰ Zira bu sözleşmede ölüme bağlı tasarrufta bulunan taraf, miras sözleşmesinin kurulması ile birlikte borcunu yerine getirmiş sayılır ve onun artık miras sözleşmesi ile borçlandığından söz edilemez.

¹³ Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 134; İmre/Erman, *Miras Hukuku*, s. 188; Antalya/Sağlam, *Miras Hukuku*, s. 144.

¹⁴ Oğuzman, *Miras Hukuku*, s. 130; Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 134; Demir, "Olumlu Miras Sözleşmeleri", s. 281.

¹⁵ Serozan/Engin, *Miras Hukuku*, s. 280.

¹⁶ İmre/Erman, *Miras Hukuku*, s. 185; Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 129; Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 41; Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 101; Oğuzman, *Miras Hukuku*, s. 133; Köprülü, *Miras Hukuku*, s. 131; Öztan, *Miras Hukuku*, s. 263.

¹⁷ İmre/Erman, *Miras Hukuku*, s. 185; Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 101; Köprülü, *Miras Hukuku*, s. 131; Öztan, *Miras Hukuku*, s. 263; Özbey, *Olumlu Miras Sözleşmesi*, s. 6.

¹⁸ Ayan, *Miras Hukuku*, s. 118; Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 101; Köprülü, *Miras Hukuku*, s. 131; Serozan/Engin, *Miras Hukuku*, s. 282; Özbey, *Olumlu Miras Sözleşmesi*, s. 6.

¹⁹ Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 101; Köprülü, *Miras Hukuku*, s. 131; Serozan/Engin, *Miras Hukuku*, s. 282; Özbey, *Olumlu Miras Sözleşmesi*, s. 6.

²⁰ Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 50.

Olumlu miras sözleşmesi ile borçlanan taraf, sadece sözleşmenin getirdiği yükümlülük olan sağlar arası edim borcunu yüklenen taraftır²¹.

İvazlı olumlu miras sözleşmelerinin en çok rastlanan şekli, mirasçı atanan veya belirli mal vasiyeti yapılan tarafın, mirasbırakana karşı ölünceye kadar bakma taahhüdü altına girmesidir²². Bu hâlde, miras sözleşmesi içinde, ölünceye kadar bakma sözleşmesi de mevcuttur²³. Buna ilaveten, karşı tarafın mirasbırakana hayatı boyunca belirli bir irat vermeyi taahhüt etmesi durumunda miras sözleşmesi ile yapılan hayat boyu gelir sözleşmesi söz konusudur²⁴.

2. İki Taraflı Olumlu Miras Sözleşmesi

Her iki tarafın da terekesi üzerinde bağlayıcı tasarrufta bulunduğu sözleşmelere iki taraflı olumlu miras sözleşmesi denir²⁵. Bu tür sözleşmelere en çok eşler arasında rastlanır. Eşler kuracakları miras sözleşmesi ile birbirlerini karşılıklı olarak mirasçı atar²⁶. Doktrinde bir görüş, iki taraflı miras sözleşmelerinin yapılabileceği hususunun kanunda yeterince açık olmadığını; bu imkânın tanınması isteniyor ise, bunun açık bir kanun hükmü ile getirilmesi gerektiğini savunur. Diğer taraftan, iki taraflı miras sözleşmelerinin kabul edilmesi durumunda ortak vasiyetnamelerin neden kabul edilemeyeceğinin sorgulandığına da işaret edilmelidir²⁷.

İki taraflı miras sözleşmelerinin iki taraflı olması ile sözleşmelerin iki taraflılığını birbirlerine karıştırmamak gerekmektedir. Zira iki taraflı sözleşmeler her iki tarafı da borç altına sokmakta ve iki taraf da karşılıklı olarak ölüme bağlı tasarruf yapmaktadırlar. İki taraflı miras sözleşmelerinde birbirlerinden bağımsız iki sözleşme kurulmakta ancak bunlar tek bir sözleşme içerisinde birleşmektedir²⁸.

Olumlu miras sözleşmesinin iki taraflı olması için her iki taraf tasarrufunun da bağlayıcı nitelik taşıması gerekmektedir. Bu nedenle taraflardan birinin yaptığı tasarrufun olumlu miras sözleşmesinin bağlayıcı içeriğini oluşturmazsa mezkûr sözleşme tek taraflı sayılır²⁹.

²¹ Serozan/Engin, *Miras Hukuku*, s. 282; Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 50.

²² İmre/Erman, *Miras Hukuku*, s. 185.

²³ Bkz., 2. HD., 2004/17026 E., 2005/3505 K., 08.03.2005: "...Bakım borçlusu, alacaklı tarafından mirasçı nasbedilmiş ise bu akid hakkında miras mukavelesi hükümleri cereyan eder. Davacı, ölünceye kadar bakma sözleşmesi ile miras bırakan tarafından sağlığında mirasının tamamı için mirasçı atandığına göre, itiraz edilmedikçe lehine tasarrufta bulunulana mirasçılık belgesi verilmelidir. Bu sözleşmeler miras bırakana sağlığında bir yükümlülük yüklemesiz..." (Kazancı Otomasyon)

²⁴ İmre/Erman, *Miras Hukuku*, s. 187; Öztan, *Miras Hukuku*, s. 263.

²⁵ Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 101; İmre/Erman, *Miras Hukuku*, s. 185; Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 45; Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 129; Ayan, *Miras Hukuku*, s. 118; Köprülü, *Miras Hukuku*, s. 131; Oğuzman, *Miras Hukuku*, s. 133.

²⁶ İmre/Erman, *Miras Hukuku*, s. 185; Serozan/Engin, *Miras Hukuku*, s. 280; Ayan, *Miras Hukuku*, s. 118; Öztan, *Miras Hukuku*, s. 259.

²⁷ Hatemi, Hüseyin: *Miras Hukuku*, 4. Bası, İstanbul 2004, s. 87.

²⁸ İmre/Erman, *Miras Hukuku*, s. 185; Öztan, *Miras Hukuku*, s. 263.

²⁹ Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 98.

3. Üçüncü Kişiler Lehine Yapılan Miras Sözleşmeleri

İki taraflı miras sözleşmeleri Türk Medenî Kanunu'nun 527'nci maddesinde de belirtildiği üzere üçüncü kişiler lehine de yapılabilir. Bu üçüncü şahıs bir cenin dahi olabilir³⁰. Mirasbırakan, olumlu miras sözleşmesi ile birlikte sözleşme kurduğu kişinin yan ısıra sözleşmeye katılmamış başka bir üçüncü kişi yararına da mirasçı atama veya belirli mal vasiyetinde bulunabilir³¹. Üçüncü kişi lehine olumlu miras sözleşmesine örnek olarak kadının kocası ile yapacağı bir sözleşme ile önceki evliliğinden olan çocuğunu kocasına mirasçı olarak ataması veya onun lehine mal vasiyeti yaptırması gösterilebilir³².

İki taraflı bir miras sözleşmesinde üçüncü kişi, mirasbırakandan ölüme bağlı bir hak kazanır ve mirasçı haline gelir³³. Mirasbırakan, kurulan olumlu miras sözleşmesi ile bağlı olmakta fakat bağlılığı sadece sözleşmenin diğer tarafına olmaktadır. Mirasbırakanın üçüncü kişiye karşı doğrudan bir bağlılığı bulunmamaktadır³⁴.

4. Çok Taraflı Olumlu Miras Sözleşmeleri

Olumlu miras sözleşmesinin tek karşı âkidi olabileceği gibi birden fazla karşı âkidi de olabilir³⁵. Çok taraflı olumlu miras sözleşmesini düzenleyen ya da engel teşkil eden bir hüküm olmamasından ötürü olumlu miras sözleşmesi ile ilgili maddeler bu sözleşmeye kıyasen uygulanabilir. Bu nedenle çok taraflı miras sözleşmesi, hem tek taraflı hem de iki taraflı borç altına sokar vaziyette düzenlenebilir. Öğretide, bu tür sözleşmeler için verilen örnekte üç kardeşin terekeleri için mirasçı olarak (A)'yı atamaları halinde üç mirasbırakan karşısında (A) ölüme bağlı tasarrufta bulunmadığı için çok taraflı miras sözleşmesinin tek taraflı miras sözleşmesi niteliğinde olduğunu; buna karşın aynı üç kardeşin birbirlerini karşılıklı olarak mirasçı olarak atamaları halinde hepsinin karşılıklı olarak ölüme bağlı tasarrufta bulunduğu için iki taraflı aynı zamanda da çok taraflı bir miras sözleşmesinin kurulacağı belirtilmiştir³⁶.

D. Olumlu Miras Sözleşmesinin Bağlayıcılığı

Türk Medenî Kanunu'nun 527'nci maddesi uyarınca mirasbırakan, miras sözleşmesiyle mirasını veya belirli bir malını sözleşme yaptığı kimseye veya üçüncü kişiye bırakma yükümlülüğü altına girebilir. Olumlu miras sözleşmesi ile mirasçı atama ve belirli malı bırakma durumu, mirasbırakanın bir borç altına girdiği an-

³⁰ Ayiter/Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 135.

³¹ Serozan/Engin, *Miras Hukuku*, s. 281; Öztan, *Miras Hukuku*, s. 262.

³² İmre/Erman, *Miras Hukuku*, s. 187.

³³ Ayiter/Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 135; Öztan, *Miras Hukuku*, s. 263.

³⁴ İmre/Erman, *Miras Hukuku*, s. 187.

³⁵ Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 98; İmre/Erman, *Miras Hukuku*, s. 188.

³⁶ Örnek için bkz., Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 48.

lamına gelmemekte; onun için yerine getirmekle mükellef olduğu bir borç söz konusu olmamaktadır³⁷. Mirasbırakan, sadece tek taraflı olarak dönemeyeceği şekilde bağlandığı bir ölüme bağlı tasarrufta bulunmaktadır³⁸.

Olumlu miras sözleşmeleri ile ilgili olarak kanunda mirasçı atama ve belirli mal vasiyeti yapmanın mümkün olduğu belirtilmiştir. Kanun metninde mirasbırakanın yapabileceği iki çeşit ölüme bağlı tasarrufu göstermesinin sınırlayıcı mı yoksa örnekleyici mi olduğu; yani mirasbırakanın kanunda belirtilen tasarruflar dışında bir tasarrufta bulunup bulunamayacağı tartışmalıdır. Alman Medenî Kanunu'nda mirasçı atama ve belirli mal vasiyeti dışında bir tasarrufta bulunmak mümkün değildir. İsviçre doktrininde baskın görüş uyarınca, İsviçre Medenî Kanunu'nun 494'üncü maddesinde ifade edilen tasarruflar örnek niteliğinde olup; sınırlayıcı değildir.³⁹ Buna göre, miras sözleşmesi ile mal vasiyeti ve belirli mal bırakma dışında, mükellefiyet yüklenebileceği gibi veya mirasın paylaşılmasına ilişkin bazı esas ve kurallar da getirilebilir⁴⁰. Ancak vakıf kurma, vasiyeti yerine getirme görevlisi tayin etme veya mirasçılıktan çıkarma gibi tasarruflar tek taraflı hukukî işlem olmaları sebebiyle olumlu miras sözleşmesinin mahiyetine uygun değildir. Böyle bir tasarrufun olumlu miras sözleşmesi ile yapılsa bile bunu geçerli saymak gerekir. Ancak vasiyetçinin bunlardan serbestçe dönebileceği göz önüne alındığında artık bunlar hukukî bakımdan vasiyetname gibidir⁴¹. Diğer taraftan, vakıf kurma konusunda, olumlu miras sözleşmesinde muhatabın çıkar ve güveni özel bir sebebe dayanarak korunmayı hak ediyorsa, bu işlemin miras sözleşmesinin serbestçe geri alınamaz bağlayıcı içeriğinde olduğu kabul edilmektedir⁴².

Ölüme bağlı tasarrufların bağlayıcı olup olmadığı hususunda üç kriter bulunur: İlk olarak, yapılan ölüme bağlı tasarrufu geri alabilme yetkisinin varlığı; ikinci olarak, ölüme bağlı tasarrufun beyan sahibinin iradesine göre mi yoksa beyan muhatabının güvenine göre mi yorumlanacağı; üçüncü olarak da, basit saik hatalarının ölüme bağlı tasarrufu iptal ettirip ettirmeyeceğine bağlı kalınarak saptanmaktadır. Zira vasiyetname ile miras sözleşmesi karşılaştırıldığında, vasiyetname her zaman tek taraflı olarak geri alınabilirken; miras sözleşmesinden tek taraflı olarak dönülemede ve bağlayıcı nitelik taşımaktadır⁴³.

³⁷ Serozan/Engin, *Miras Hukuku*, s. 280; Oğuzman, *Miras Hukuku*, s. 131; Demir, "Olumlu Miras Sözleşmeleri", s. 281.

³⁸ Oğuzman, *Miras Hukuku*, s. 131.

³⁹ Bkz., İmre/Erman, *Miras Hukuku*, s. 184; Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 109.

⁴⁰ İmre/Erman, *Miras Hukuku*, s. 184; Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 109.

⁴¹ Antalya/Sağlam, *Miras Hukuku*, s. 144.

⁴² Serozan/Engin, *Miras Hukuku*, s. 288.

⁴³ Serozan/Engin, *Miras Hukuku*, s. 289.

Vasiyetnamelerin yorumu irade prensibine göre yapılmaktadır.⁴⁴ Bunun sebebi de tek taraflı bir irade beyanı ile yapılan bir hukukî işlem olmasından kaynaklanmaktadır. Oysa miras sözleşmeleri iki taraflı hukukî işlemlerdir. Dolayısıyla iradenin yöneltildiği bir kimse vardır. Böyle olunca da artık miras sözleşmesinde yorum, irade prensibine göre değil; Kanunun 2'nci maddesinde ifadesini bulan güven prensibine göre yapılır⁴⁵.

Mülga Kanun yürürlükteyken imzalanan mal rejimi sözleşmesi ile eşlerin birbirlerini mirasçı atamasının yeni kanun ile eşleri nasıl bağlayacağına ilişkin Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, "Uyuşmazlık eşler tarafından TMK'nu yürürlüğe girmeden önce imzalanan mal rejimi sözleşmesinde yer alan "eşlerden birisinin diğerinden önce vefatı halinde, ortaklığa ait mallarla bircümle maddi ve manevi haklarının tamamının, sağ kalan eşe ait olacağına" şeklindeki ifadenin, 4721 Sayılı TMK ile kabul edilen yasal mal rejimine rağmen halen eşler açısından bağlayıcı bir ifade olup olmadığı noktasında toplanmaktadır. Eldeki olayda, müteveffa koca bu miras sözleşmesi hükmüyle diğer eşi mirasçı atamıştır. Sözleşme eşler arasında düzenlenmiş olup olumlu miras sözleşmesi olarak ayaktadır ve eşler açısından geçerli/bağlayıcıdır" içtihadını vermiştir⁴⁶. Bu karar ile birlikte mülga Kanun zamanında mal rejimi sözleşmesi ile birbirlerini mirasçı olarak atayan eşler arasındaki sözleşme, ölenin son arzularının ayakta tutulması ilkesi uyarınca ayakta kalabilir ve eşler açısından bağlayıcılık teşkil edebilir⁴⁷.

II. Olumlu Miras Sözleşmesinde Ehliyet ve Şekil

A. Olumlu Miras Sözleşmesi Yapma Ehliyeti

Ehliyet ve şekil meselelerinde mirasbırakanın ve sözleşmenin diğer tarafının ehliyeti, ehliyetsizliğin sonuçları ve olumlu miras sözleşmesinin şekli başlıklarına yer verilmiştir.

1. Mirasbırakanın Ehliyeti

Olumlu miras sözleşmelerinde mirasbırakanın ehliyeti ile ilgili olarak Türk Medenî Kanununun 503'üncü maddesi uyarınca olumlu miras sözleşmesi yapılabil-

⁴⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz., **Ergüne, Mehmet Serkan**: *Vasiyetnamenin Yorumu*, İstanbul 2011, s. 17 vd. Ayrıca İsviçre Federal Mahkemesi de verdiği güncel bir kararında bu hususu vurgulamıştır. Bkz., **Öz, Kerem**: "İsviçre Federal Mahkemesi 2. Hukuk Dairesi'nin Vasiyetnamenin Yorumuna İlişkin Bir Kararı", *Prof. Dr. M. İlhan ULUSAN'a Armağan, Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Özel Sayısı*, C.: 15/II, S.: 2, 2016, s. 814.

⁴⁵ **Dural/Öz**, *Miras Hukuku*, s. 224; **Ergüne**, *Vasiyetnamenin Yorumu*, s. 27.

⁴⁶ YHGK, 2013/8-1077 E., 2014/664 K., 14.05.2014. (Kazancı Otomasyon)

⁴⁷ TMK'nın 181. maddesinin 1'inci fıkrası, bu bakımdan istisna olarak görülebilir. Bu hüküm uyarınca, boşanma ilamının kesinleşmesiyle birlikte, evlilik birliği devam ederken eşlerin birbiri lehine yaptığı ölüme bağlı tasarruflar hükümsüz hale gelir. Hatta bu hükmün evlenmeden önce evlilik birliği kurulacağı inancıyla yapılan tasarruflar için de kıyas yoluyla uygulama bulacağı yönünde bkz., **Dural, Mustafa/Öğüz, M. Tufan/Gümüş, M. Alper**: *Türk Özel Hukuku Cilt III: Aile Hukuku*, 11. Bası, İstanbul 2016, s. 138.

mesi için ayırt etme gücüne sahip olmak, ergin olmak ve kısıtlı olmamak şartları aranır.

Mülga Kanun'un 450'nci maddesinde miras sözleşmesi yapabilmek için sadece sözleşmeyi kuranın reşit olması şartı aranmakta idi. Ancak doktrinde miras sözleşmesi yapabilmek için bütün hukukî muamelelerde olduğu gibi temyiz kudreti yani ayırt etme gücüne sahip olunması gerektiği vurgulanıyordu⁴⁸. Türk Medenî Kanunu'nun 503'üncü maddesinin yürürlüğe girmesi ile birlikte artık miras sözleşmesi yapabilmek için ayırt etme gücüne sahip olmak, ergin olmak ve kısıtlı olmama şartları açıkça dile getirildiği için artık tartışmalar ortadan kalkmıştır.

Olumlu miras sözleşmesi yapmak için tam ehliyetli olma şartı aranmaktadır. Burada vasiyetname için aranan on beş yaş şartı yerine ergin olma şartı kabul edilmiştir. Erginlik ifadesinin kullanılması, erginliğin kazanılma yolları arasında fark gözetilmemesini zorunlu kılar. Ayırt etme gücüne sahip kişinin erginliği, on sekiz yaşını doldurmakla, evlenme veya mahkeme kararı ile kazanması kâfidir⁴⁹.

Sınırlı ehliyetli mirasbırakan, Türk Medenî Kanununun 429'uncü⁵⁰ maddesi uyarınca olumlu miras sözleşmesi kurabilir. Madde içerisinde kendisine yasal danışman atanmış olan mirasbırakanın, yasal danışmanın görüşünün alınması gereken konular içerisinde ölüme bağlı tasarruflara yer verilmemiştir. Bu nedenle sınırlı ehliyetli mirasbırakan, yasal danışmanın görüşü alınmaksızın olumlu miras sözleşmesi kurabilir⁵¹.

Tam ehliyetsiz mirasbırakan, kanunî temsilcileri aracılığıyla olumlu miras sözleşmesi ile ölüme bağlı tasarrufta bulunamaz. Bunun sebebi, mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufta bulunma hakkının kişiye sıkı sıkıya bağlı hak olmasından ileri gelir.⁵²

Sınırlı ehliyetsiz sağlar arası borç altına girmiyorsa, mirasbırakan sıfatıyla yasal temsilcisinin işleme katılmasına gerek kalmaksızın sözleşmeye taraf olabilir. Öte yandan, ihtimal dahilinde sağlar arası borç altına giren sınırlı ehliyetsiz

⁴⁸ Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 53; Kocayusufoğlu, *Miras Hukuku*, s. 140; İmre/Erman, *Miras Hukuku*, s. 188; Berki, *Miras Hukuku*, s. 86; Hatemi, *Miras Hukuku*, s. 70; Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, 134; İnan/Ertaş/Albaş, *Miras Hukuku*, s. 167.

⁴⁹ İnan/Ertaş/Albaş, *Miras Hukuku*, s. 168.

⁵⁰ TMK m.429, "Kısıtlanması için yeterli sebep bulunmama ile beraber korunması bakımından fiil ehliyetinin sınırlandırılması gerekli görülen ergin bir kişiye aşağıdaki işlerde görüşü alınmak üzere bir yasal danışman atanır: Dava açma ve sulh olma, taşınmazların alımı, satımı, rehnedilmesi ve bunlar üzerinde başka bir aynî hak kurulması, kıymetli evrakın alımı, satımı ve rehnedilmesi, olağan yönetim sınırları dışında kalan yapı işleri, ödünç verme ve alma, ana parayı alma, bağışlama, kambiyo taahhüdü altına girme, kefil olma" ifadesine yer vermiştir.

⁵¹ Karş., Kurt, Ekrem: "Kendilerine Yasal Danışman Atanan Kişilerin Hukuki Durumu", *UAÜHFD*, C.: 4, S.: 8, 2016, s. 49 vd.

⁵² Kurt, Ekrem: "Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar ve Hukuki Sonuçları", *Prof. Dr. M. İlhan ULUSAN'a Armağan, Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Özel Sayısı*, C.: 15/II, S.: 2, 2016, s. 152.

mirasbırakanın bu sözleşmeye taraf olabilmesi, yalnızca yasal temsilcisinin rızasıyla mümkündür.⁵³ Eğer mirasbırakan vesayet altındaysa, ancak Türk Medenî Kanunu'nun 463'üncü maddesinin 5. bendi uygulama bulur. Zira bunun göre vesayet makamının izninden sonra denetim makamının da izninin alınması gerekmektedir.

2. Sözleşmenin Diğer Tarafının Ehliyeti

Türk Medenî Kanununun 503'üncü maddesi mirasbırakan yani ölüme bağlı tasarrufta bulunan açısından hüküm altına alınmıştır. Bu nedenle olumlu miras sözleşmesi ile ölüme bağlı tasarrufta bulunmayan karşı âkit için uygulanmaz. Diğer taraf açısından genel ehliyet kuralları geçerlidir⁵⁴.

Olumlu miras sözleşmesinde lehine sözleşme yapılan karşı âkit huzurunda, kişiye sıkı surette bağlılık söz konusu olmadığı için hem yasal hem de iradi temsilci ile sözleşme kurabilir⁵⁵. Buna ilaveten kanunda özel hüküm bulunmadığı sürece genel hükümler uygulanacağı için temsilci aracılığıyla olumlu miras sözleşmesinin karşı âkit bakımından icazetle geçerlilik kazanması mümkündür⁵⁶.

Türk Medenî Kanunu'nun 463'üncü maddesinin 5'inci bendi uyarınca olumlu miras sözleşmesinde lehine sözleşme yapılan diğer taraf tam ehliyetsiz ve vesayet altında ise vasi, vesayet organları olan sulh ve asliye hukuk hakimliklerinden izin almalıdır. Tam ehliyetsiz velayet altında ise veli, vesayet organlarının izni gerekmeksizin olumlu miras sözleşmesi akdedebilir⁵⁷.

Olumlu miras sözleşmesinin diğer tarafının sınırlı ehliyetsiz olması ve bu kişinin sağlar arası ivaz borcu altına girmemesi durumunda, karşılıksız kazanma söz konusu olduğundan yasal temsilcinin işleme katılmasına gerek olmaksızın sınırlı ehliyetsiz tek başına sözleşmeye taraf olabilir. Sınırlı ehliyetsizin sağlar arası borç altına girmesi durumunda ise artık karşılıksız kazanma olmadığı için ancak yasal temsilcinin rızası ile sözleşme kurabilir⁵⁸.

İvazsız olumlu miras sözleşmesi ile mirasçı atanması durumunda sınırlı ehliyetsizleri ilgilendiren bir tartışma mevcuttur. Öyle ki mirasbırakanın vefatı halin-

⁵³ Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 103. Fakat fiil ehliyetinin genişletildiği hallerde sınırlı ehliyetsiz, ehliyetin genişletilmesi kapsamında sağlar arası borç altına girse bile yine de mirasbırakan sıfatıyla bu sözleşmeye taraf olabilir. Karş., Öz, Kerem: "Türk-Alman Hukukunda Küçükün Bir Meslek veya Sanatı Kendi Başına Yürütmesi ve Bu Durumun Hukuki İşlem Ehliyeti Üzerindeki Etkileri", *UAÜHFD*, C.: 2, S.: 4, 2014, s. 83 vd.

⁵⁴ Serozan/Engin, *Miras Hukuku*, s. 320; Köprülü, *Miras Hukuku*, s. 141; Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 54; Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 102.

⁵⁵ Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 68; Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 102; İmre/Erman, *Miras Hukuku*, s. 189; Kocayusufoğlu, *Miras Hukuku*, s. 144.

⁵⁶ Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 68.

⁵⁷ Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 103.

⁵⁸ Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 70; Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 103; Serozan/Engin, *Miras Hukuku*, s. 320.

de terekenin pasifleri aktiflerinden fazla olabilecek ve atanmış mirasçı mirasbırakanın borçlarından sorumluluğu doğabilir.

Doktrindeki baskın görüş⁵⁹, mirasçı atanan sınırlı ehliyetsizin işlemi tek başına yapabileceğini buna gerekçe olarak da sınırlı ehliyetsizin miras sözleşmesinin yapıldığı anda değil mirasbırakanın ölümü ile tereke borçlarından sorumluluğunun doğacağını belirtir. Ayrıca bu durumun sınırlı ehliyetsiz yönünden bir tehlike yaratmayacağını bunun sebebinin mirasbırakanın ölümünden sonra yasal temsilcisinin mirası reddederek sınırlı ehliyetsizi muhtemel tehlikelere karşı koruyabileceğini belirtir.

3. Ehliyetsizliğin Sonuçları

a. Mirasbırakanın Ehliyetsizliğinin Sonuçları

Olumlu miras sözleşmesinin ehliyet şartlarının mirasbırakan tarafından yerine getirilmemesi durumunda bunun yaptırımını Türk Medenî Kanunu'nun 557'nci maddesinin 1'inci fıkrası uyarınca açılacak iptal davasıdır. Ehliyetsiz kişinin düzenlediği ölüme bağlı tasarruf kendiliğinden geçersiz sayılmaz. Mirasbırakanın ölümünden sonra geçersiz sayılmasında menfaati bulunan mirasçılar tarafından dava yoluyla iptali talep edilebilir⁶⁰.

Doktrinde⁶¹, bazı hallerde mirasbırakanın bir çıkarının olabileceğinden hareketle bu durum olumlu yaklaşmaktadır. Ancak Kanun'da böyle bir düzenleme yer almamaktadır. Bu yetki mirasbırakana Türk Medenî Kanunu'nun 504'üncü maddesinin 1 ve 2'nci fıkraları uyarınca kıyasen tanınmaktadır. İrade sakatlıklarında, mirasbırakana sağlığında ölüme bağlı tasarrufu iptal hakkı tanıyan Türk Medenî Kanunu'nun 504'üncü maddesi, daha ağır olan ehliyetsizlik halinde öncelikle uygulanır. Bununla birlikte irade sakatlığında uygulanacak hak düşürücü süre, burada uygulanmaz⁶². Bu bakımdan her zaman menfaati olanlar iptal davası açma hakkına her zaman sahiptir.

Mirasçılar, olumlu miras sözleşmesinin iptali için genellikle mirasbırakanın sözleşmeyi düzenlediği tarihte ehliyetsiz olduğunu ileri sürer. Mirasbırakanın ehliyetsizliğini iddia eden taraf, iddiasını ispatla yükümlü olup; her türlü delil ile ehliyetsizliği ispatlayabilir. İsviçre Federal Mahkemesi kararında ayırt etme gücü yokluğunun kesin olarak ispatı aranmamakta, ciddi kuşklar doğurabilecek olguların varlığının yeterli sayılacağı kabul edilmektedir. Buna karşılık, Yargıtay Hukuk

⁵⁹ Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 142; Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 103.

⁶⁰ Serozan/Engin, *Miras Hukuku*, s. 321; Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 78.

⁶¹ Dural/Öz, bu konuda mirasbırakanın başka bir ölüme bağlı tasarrufta bulunmak ya da mirasçılarını, onun ölümünden sonra ehliyetini tartışmak ve dava açmak zahmetinden kurtarmak amacıyla miras sözleşmesini sağlığında iptal ettirebileceğini belirtmektedir. Bkz., Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 105.

⁶² Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 79; Serozan/Engin, *Miras Hukuku*, s. 321; Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 145.

Genel Kurulu ise, adli tıp raporunda temyiz kudretinin yokluğunun kuvvetle muhtemel yazılmasını vasiyetnamenin iptali için yeterli saymamıştır⁶³.

b. Sözleşmenin Diğer Tarafının Ehliyetsizliğinin Sonuçları

Olumlu miras sözleşmesinde tasarrufta bulunmayan diğer tarafın fiil ehliyeti-ne genel kuralların uygulanması nedeniyle, fiil ehliyetsizliğinin sonuçlarına da yine genel hükümler uygulanır. Bu nedenle de ölüme bağlı tasarrufta bulunmayan taraf tam ehliyetsiz ise sözleşme kesin hükümsüzdür. Olumlu miras sözleşmesinin diğer tarafının sınırlı ehliyetsiz olması ve sözleşmenin ivazlı olarak yapılması durumunda ise yasal temsilci icazet verene kadar sözleşme askıdadır⁶⁴. Yasal temsilcinin icazet vermemesi durumunda ise sözleşme kesin hükümsüz hale gelecektir. Ayrıca mirasbırakan bir ivaz almışsa bunu geri verme borcu altına girecektir. Diğer taraf ise henüz bir şey vermediği için geri verme borcu altına girmez⁶⁵.

B. Olumlu Miras Sözleşmesinin Şekli

1. Genel Olarak

Olumlu miras sözleşmesinin geçerli olabilmesi için resmi vasiyetname şeklinde yapılması gerekmektedir. Bu konu hakkında Türk Medenî Kanunu'nun 545'inci maddesinin 1'inci fıkrası, "Miras sözleşmesinin geçerli olması için resmî vasiyetname şeklinde düzenlenmesi gerekir" ifadesine yer vermiştir. Olumlu miras sözleşmesi ancak resmî memur önünde yapılabilir, el yazısı veya sözlü olarak miras sözleşmesi kurulamaz⁶⁶.

Türk Medenî Kanunu'nun 545'inci maddesi uyarınca olumlu miras sözleşmesinin düzenlenmesini resmi şekil şartına tabi tutmakla, bir taraftan mirasbırakana tasarruf özgürlüğünü ve serbestisini sınırlayan hukukî işlem yaparken etraflı düşünme imkânı sağlamış; diğer taraftan olumlu miras sözleşmesi ile mirasçı atan ve kendisine belirli mal bırakılan kimseye sağlam, güvenilir ve istikrar içeren hukuki durum yaratma amaçlamıştır⁶⁷. Ancak olumlu miras sözleşmesi iki taraflı olmasından dolayı vasiyetname için öngörülen şekil şartlarından bazı farklılıklar taşımaktadır⁶⁸. Türk Medenî Kanunu'nun 545'inci maddesinin 2'nci fıkrasında, "Sözleşmenin tarafları, arzularını resmi memura aynı zamanda bildirirler ve düzenlenen sözleşmeyi memurun ve iki tanığın önünde imzalarlar" ifadesine yer verilerek, vasiyetname ile aralarındaki fark vurgulanmaya çalışılmıştır.

⁶³ YHGK 19.09.1956, 19/197, (Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 56).

⁶⁴ Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 146.

⁶⁵ Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 105; Antalya/Sağlam, *Miras Hukuku*, s. 188.

⁶⁶ Serozan/Engin, *Miras Hukuku*, s. 355.

⁶⁷ İnan/Ertuş/Albaş, *Miras Hukuku*, s. 200.

⁶⁸ Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 107; Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 83; Serozan/Engin, *Miras Hukuku*, s. 355; İmre/Erman, *Miras Hukuku*, s. 189; Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 227; Öztan, *Miras Hukuku*, s. 259; Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 135; Demir, "Olumlu Miras Sözleşmeleri", s. 287; Oğuzman, *Miras Hukuku*, s. 134; Köprülü, *Miras Hukuku*, s. 167.

Olumlu miras sözleşmesinde resmi vasiyetname şekillerinden birisine uyulması sadece ölüme bağlı tasarruflarda bulunan taraf için geçerlidir. Olumlu miras sözleşmesinde her iki tarafın da kendi terekesi üzerinde tasarruflarda bulunması durumunda iki tarafın beyanı da resmî vasiyetname şeklinde tezahür etmelidir⁶⁹. Lehine ölüme bağlı tasarruflarda bulunan taraf kendi terekesi üzerinde tasarruflarda bulunmuyorsa sağlar arası ivaz borcu altına girse dahi şekil yönünden resmi vasiyetname değil genel hükümler geçerlidir⁷⁰.

2. Sözleşmenin Kurulma Aşamaları

a. İrade Açıklamalarının Aynı Anda Resmî Memur Önünde Yapılması

Olumlu miras sözleşmesinin kurulması sırasında taraflar birbirlerine uygun irade beyanlarını mutlaka resmi memur önünde açıklamalıdır. Maddede belirtilen tarafların iradelerini "aynı anda açıklamaları" ifadesinin anlamı aynı anda, birlikte değil; resmî vasiyetnamede aranan işlemde birlik prensibine uygun şekilde birbirini takip eden ve aralıksız bildirimde bulunmalarıdır⁷¹.

Olumlu miras sözleşmesi ile ölüme bağlı tasarruflarda bulunan kişi mutlaka bizzat resmî memurun huzuruna gelip iradesini beyan etmelidir⁷². Ölüme bağlı tasarruflarda bulunan kişiler için kanunî temsil yolları kapalıdır⁷³. Olumlu miras sözleşmesinde diğer taraf ölüme bağlı tasarruflarda bulunmadığı takdirde kendisini temsil ettirebilir. Her iki tarafın da ölüme bağlı tasarruflarda bulunması durumunda her iki taraf için de temsil yasağı geçerli olup, bizzat tarafların resmi memur önünde sözleşme kurmaları gerekmektedir⁷⁴. Olumlu miras sözleşmesine katılan taraflardan birinin sınırlı ehliyetli olması ve yasal temsilcisinin vasi olması durumunda sulh ve asliye mahkemelerinden alınacak izin, sözleşme yapıldıktan sonra alınabilir. Zira mahkemelerin izin verip vermemeleri miras sözleşmesinin içeriğini bilmelerine bağlıdır. Mahkemeler izin verinceye dek miras sözleşmesi geçerlilik kazanamaz⁷⁵.

b. Sözleşmenin Resmî Memur Tarafından Düzenlenmesi

Olumlu miras sözleşmesi, tarafların beyanlarına uygun şekilde en baştan sonuna kadar resmî memur tarafından düzenlenmelidir⁷⁶. Bu nedenle de olumlu miras sözleşmesi imza tasdîki veya onaylama şeklinde yapılamaz⁷⁷.

⁶⁹ Antalya/Sağlam, *Miras Hukuku*, s. 148.

⁷⁰ Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 106.

⁷¹ İnan/Ertas/Albaş, *Miras Hukuku*, s. 201; Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 108; Oğuzman, *Miras Hukuku*, s. 134; Demir, "Olumlu Miras Sözleşmeleri", s. 287.

⁷² Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 228; Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 108; Oğuzman, *Miras Hukuku*, s. 134.

⁷³ Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 228.

⁷⁴ Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 228; Hatemi, *Miras Hukuku*, s. 88.

⁷⁵ Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 108.

⁷⁶ Oğuzman, *Miras Hukuku*, s. 135; Köprülü, *Miras Hukuku*, s. 167.

⁷⁷ Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 135.

c. Sözleşmenin Okunması ve Tanıklar Önünde İmzalanması

Resmî memur tarafından yazılan ya da yazdırılan metin, okunarak ve imzalanarak düzenlenen resmî vasiyetname şeklinde hazırlanmışsa mirasbırakan tarafından, okunmadan ve imzalanmadan düzenlenen resmî vasiyetname şeklinde hazırlanmışsa resmî memur tarafından okunması gerekmektedir⁷⁸. Olumlu miras sözleşmesinde ölüme bağlı tasarrufta bulunmayan taraf için öğrenim biçiminin herhangi bir önemi bulunmamaktadır⁷⁹. Ölüme bağlı tasarrufta bulunmayan taraf, isterse sözleşmeyi bizzat okuyabilir isterse de resmî memurun okumasını talep edebilir.

Türk Medenî Kanunu'nun 545'inci maddesinin 2'nci fıkrası uyarınca, imzaların resmî memur ve tanıklar huzurunda atılması zorunludur. Sözleşmenin tarafları tanıkların önünde beyanda bulunarak belgeyi okuduklarını ve iradelerine uygun olduğunu beyan ettikten sonra sözleşmeyi imzalar⁸⁰. Sözleşmenin ölüme bağlı tasarrufta bulunmayan tarafının böyle bir beyanda bulunmasına gerek duyulmaz⁸¹.

Olumlu miras sözleşmesinin kurulabilmesi için her iki tarafın da sözleşmeyi okuyup imzalamaları gerekmektedir. Mirasbırakanın okuma yazma bilmediği hâlde biliyor gibi sözleşme imzalaması durumunda sözleşmenin akîbetinin ne olacağına ilişkin Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu, düzenlenmiş bir resmî vasiyetnamede mirasbırakanın imzasının olmasının o vasiyetnamenin geçerliliği üzerinde hiçbir etkisinin olmayacağına ve ölüme bağlı tasarrufun geçerli olacağına hükmetmiştir⁸².

Olumlu miras sözleşmesinin resmî memur tarafından tarih atılıp imzalanmasından sonra tarafların metni okuduklarını ve son arzularının uygun olduğunu tanıkların önünde beyan etmeleri gerektiği belirtilmiştir. Bu aşamayı takiben de tanıkların ölüme bağlı tasarrufta bulunan kişinin sözleşmeyi kurmaya ehil olduğunu ve söz konusu sözleşmenin önlerinde yapıldığına ilişkin beyan verip imza atmaları gerekmektedir⁸³. Ayrıca olumlu miras sözleşmesi için verilecek olan beyan sadece ölüme bağlı tasarrufta bulunanları kapsar⁸⁴. Doktrinde savunulan bir

⁷⁸ Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 108; Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 90; Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 228; Oğuzman, *Miras Hukuku*, s. 135; İnan/Ertaş/Albaş, *Miras Hukuku*, s. 201; Öztan, *Miras Hukuku*, s. 260.

⁷⁹ Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 90; Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 228.

⁸⁰ Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 108; Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 93; Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 228; Oğuzman, *Miras Hukuku*, s. 135; Köprülü, *Miras Hukuku*, s. 168.

⁸¹ Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 108; Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 93; Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 228; Oğuzman, *Miras Hukuku*, s. 135; Serozan/Engin, *Miras Hukuku*, s. 356; Köprülü, *Miras Hukuku*, s. 168.

⁸² YİBGK 26.03.1962 tarih 1958/23 E. 1962/3 K. sayılı kararı (Çevrimiçi) www.kazanci.com E.T. 10.04.2017.

⁸³ Öztan, *Miras Hukuku*, s. 260; Oğuzman, *Miras Hukuku*, s. 136; Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 108.

⁸⁴ Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 229; Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 109.

görüş uyarınca, kanunda yazılmamış olmakla birlikte, tanıkların beyan metnine ileride oluşabilecek olumsuzlukları engellemek amacıyla sözleşmenin önlerinde imzalandığını belirtmelerinin faydalı olacağını belirtilmektedir.⁸⁵

d. Sözleşmenin Saklanması, Tevdii ve Açılması

Resmî vasiyetnamenin saklanması hususunda Türk Medenî Kanunu'nun 537'nci maddesi, resmî vasiyetnameyi düzenleyen memurun vasiyetnamenin aslını saklamakla yükümlü olduğunu belirtmektedir. Ancak olumlu miras sözleşmelerinin saklanması ile ilgili olarak kanunda herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bununla beraber doktrindeki baskın görüş⁸⁶, olumlu miras sözleşmelerinin resmi memur tarafından saklanması gerektiği yönündedir.

Resmî vasiyetnameler, Türk Medenî Kanunu'nun 595'inci maddesinin 1'inci fıkrası uyarınca sulh hukuk hâkimine teslim edilip yine hâkim tarafından açılır. Oysa olumlu miras sözleşmesinde böyle bir zorunluluk söz konusu değildir. Zira, miras sözleşmesinde ölüme bağlı tasarrufta bulunan kişinin elinde resmî suret bulunur⁸⁷. Doktrinde⁸⁸, iki hâlde miras sözleşmesinin hâkime tevdiinin zorunlu olduğu belirtilir. İlk olarak, üçüncü kişinin elinde sözleşmenin suretinin olmaması; ikinci olarak da olumlu miras sözleşmesinde bir taraflı, bağlayıcı olmayan yani vasiyetname niteliği taşıyan tasarrufların olması durumlarında miras sözleşmesinin sulh hukuk hakimlerine tevdi edilip açılması gerektiği savunulmaktadır⁸⁹.

3. Şekle Aykırılığın Sonuçları

Olumlu miras sözleşmesinde mirasbırakan sağlığında dahi şekle aykırı olan ölüme bağlı tasarrufu aynı ehliyetizlik aşamasında olduğu gibi herhangi bir süreyle bağlı kalmaksızın geçersiz kılabilir⁹⁰. Şekil şartına uyulmaması durumunda olumlu miras sözleşmesinin geçersiz olabilirdiği hususunda iki ayırım mevcuttur. İlk olarak, mirasbırakan sağken sözleşmenin geçersizliğini her iki taraf ileri sürebilir ve bu sözleşme taraflar arasında hüküm ifade etmez. İkinci olarak, mirasbırakan sağken sözleşmenin geçersizliği ileri sürülmemişse, mirasbırakanın ölümünden sonra sözleşmenin geçersizliği ancak tasarrufu geçersiz kılmada menfaati bulunan mirasçılar tarafından Türk Medenî Kanunu'nun 557'nci maddesi uyarınca dava yoluyla öne sürebilir⁹¹.

⁸⁵ Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 109.

⁸⁶ Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 95; Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 230; Öztan, *Miras Hukuku*, s. 260; İnan/Ertaş/Albaş, *Miras Hukuku*, s. 202; Demir, "Olumlu Miras Sözleşmeleri", s. 287.

⁸⁷ Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 230; Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 109.

⁸⁸ Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 109.

⁸⁹ Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 109.

⁹⁰ Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 99.

⁹¹ Serozan/Engin, *Miras Hukuku*, s. 356; İmre/Erman, sözleşmenin iptal edilebilirliği ifadesinin yerine sözleşmenin hükümsüzlüğü ifadesini kullanmıştır. Bkz., İmre/Erman, *Miras Hukuku*, s. 189. Kanaatimce burada hükümsüzlük ifadesinin kullanılması yanlış anlaşılmaya müsait olup, iptal edilebilirlik ifadesinin kullanılması yerinde olacaktır.

Olumlu miras sözleşmesi, ölüme bağlı tasarrufun ikincil-tali şekil kurallarına aykırılık dolayısıyla, özellikle Noterlik Kanunu'nda ifade edilen çeşitli formalitele-re aykırılık sebebiyle iptal edilemez⁹².

4. Özel Olarak Ortak Vasiyetnamelerin Miras Sözleşmesi ile Ayakta Tutulması

Ortak vasiyetname, birden fazla mirasbırakanın, ölümlerinden sonra hüküm ifade etmesi koşuluyla, malvarlıkları üzerinde tek taraflı olarak tasarrufta bulunmak amacıyla birlikte son arzularını açıklamalarıdır. Vasiyetnamelerin ortak sayılabilmesi için önemli olan, vasiyetnamelerin tek belgede birleşmesidir. Birden fazla kişinin malvarlıkları üzerinde birlikte tasarrufta bulunma iradelerinin varlığı yeterli sayılmaktadır. Kısacası, ortak vasiyetnamelerde tasarrufta bulunan birden çok mirasbırakan bulunur ve birlikte hareket etmenin tek belge içerisinde toplanması aranır⁹³.

Türk Hukuku'na göre ortak vasiyetnameler geçersizdir. Ancak vasiyetnameyi yapanların biri, kanunda yazılı olan şekil şartlarını yerine getiriyor ise bu vasiyetnamelerin birbirlerine bağlı olmaları şartıyla, tahvil yolu ile bu vasiyetnameleri geçerli sayma imkânı bulunmaktadır⁹⁴. Tahvil, ulaşılmak istenen sonucun, bu konuda araç olarak başvuru ve içeriği bu açıdan oluşturulan işlemle elde edilememesi durumunda ortaya çıkacak sonucun belirli bir ölçüde gerçekleşmesine hizmet edecek ve unsurları mevcut bir başka işlem çerçevesinde geçersiz olan hukukî işlemin yerini benzer bir hukukî işlemin almasını ifade etmektedir⁹⁵. Diğer bir ifade ile tahvil, geçerlilik şartlarını taşınamaması sebebiyle bâtlı olan hukukî işlemin yerine geçerlik şartları gerçekleşen bir başka hukukî işlemin ikame edilmesidir⁹⁶.

Ortak vasiyetnamelerin tahvil yolu ile miras sözleşmesi olarak ayakta tutulmasına ilişkin, Yargıtay 2. Hukuk Dairesi'nin 02.03.1989 tarih 1989/9067 E. 1990/2434 K. sayılı kararında, "*Aynı işlemle yapılan birbiriyle iç içe geçmiş ve biri diğerine bağımlı vasiyetnameler ortak vasiyetname sayılır. Bu hali ile birisi bakımından şekil şartı tam olmakla beraber diğeri yönünden şekil şartı eksik kalan vasiyetnameleri geçerli saymak mümkün değildir. Miras sözleşmesi ve sair kurumlar çerçevesinde yorumlanmak mümkün oldukça, mirasın son arzularını ayakta tutmak gerekir. Senedin vasiyetname şeklinde adlandırılması önem taşımaz. Unsuruları mevcutsa işlemin miras mukavelesi olarak nitelendirilmesi ve her iki irade açıklamasının geçerli kabulü tarafların son arzularına uygun bir yorum*

⁹² Serozan/Engin, *Miras Hukuku*, s. 356.

⁹³ Dural, Mustafa: "İsviçre Türk Hukukunda Ortak (Müşterek) Vasiyetnameler", *İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C.: 3, S.: 4, 1969, s. 166.

⁹⁴ Dural, "Ortak Vasiyetnameler", s. 173; Ergüne, *Vasiyetnamenin Yorumu*, s. 262.

⁹⁵ Kaneti, Selim: *Hukuki İşlemlerin Çevrilmesi (Tahvil)*, İstanbul 1972, s. 2.

⁹⁶ Havutçu, Ayşe: "Şekle Aykırılık Nedeniyle Geçersiz Hukukî İşlemlerin Tahvili", *Prof. Dr. Kudret AYİTER Armağanı, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.: 3, S.: 1-4, 1987, s. 651.

tarzı olur. Davacıların murislerinin yaptıkları tasarruf, ortak mal üzerinde tasarruf olup, miras sözleşmesi olarak geçerlidir. Taraflardan birinin ölümünden sonra, diğerinin şartları oluşmadan tek taraflı feshi hüküm ifade etmez” cümlelerine yer vermiştir.

Sözleşmenin tahvil yolu ile dönüştürülmesi aşamasında varsayılan iradenin saptanması son derece önem arz etmektedir⁹⁷. Burada tahvile ilişkin gerçek iradenin varlığı aranmamakta, çevirmenin tarafların varsayılan iradesiyle desteklenmesi yeterli olmaktadır⁹⁸. Bu nedenle tahvile yönelik ispat yükünün konusu, bu yolda gerçek iradenin varlığı olmayıp, tahvilin varsayılan iradeye uygunluğunu gösterir hâl ve şartların gerçekleştiğidir.

III. Olumlu Miras Sözleşmesinin Konusu

Bu bölüm içerisinde olumlu miras sözleşmesi konusu başlığı altında sözleşme ile mirasbırakanın miras payının sağlığında devri ve ölümünden sonra atanmış mirasçıya geçmesi konuları yanı sıra miras sözleşmesi çerçevesinde belirli mal bırakma konuları incelenecektir.

A. Olumlu Miras Sözleşmesi ile Mirasçı Atama

Olumlu miras sözleşmesi ile mirasbırakan, terekisinin tamamı veya bir bölümü için mirasçı atayabilir. Sözleşme ile mirasçı atanan lehtar, mirasbırakanın aynı yasal mirasçısı gibi küllî halefi olmaktadır⁹⁹. Ancak mirasbırakan olumlu miras sözleşmesinde mirasçı atadığı kişiyi bizzat belli etmelidir. Mirasbırakan bunun belli edilmesini üçüncü kişiye bırakamaz¹⁰⁰.

Mülga Kanun’un 474’üncü maddesinde yer alan, “Bir kimse, yaptığı miras mukavelesiyle mirasını veya muayyen bir malını, mukavele yaptığı kimseye veya başkasına bırakmayı taahhüt edebilir” ifadesi eleştirilmiştir. Zira cümledeki “taahhüt” ifadesinin yanıltıcı olduğu, miras sözleşmesi ile mirasbırakanın borç veya taahhüt altına girmediği; aksine, miras sözleşmesini kurmakla taahhüdünü yerine getirmiş olacağından bahsedilmiştir.¹⁰¹ Türk Medeni Kanunu’nun 527’nci maddesinde bu ifade “yükümlülüğü altına girebilir” şeklinde değiştirilmiştir. Olumlu miras sözleşmesi ile mirasçı atanan kimsenin mutlaka diğer taraf olması gerekmez. Zira mirasbırakanın üçüncü kişiyi de mirasçı atayabilir.

İvazlı mirasçı atama yalnızca miras sözleşmesi kurulmak suretiyle yapılabilir¹⁰². Buradaki sorun ivazsız mirasçı atanması durumunda ortaya çıkar. Hem vasiyetna-

⁹⁷ Havutçu, "Tahvil", s. 679.

⁹⁸ Kaneti, Tahvil, s. 201; Havutçu, "Tahvil", s. 679; Antalya/Sağlam, Miras Hukuku, s. 148.

⁹⁹ Serozan/Engin, Miras Hukuku, s. 285.

¹⁰⁰ Kocayusufpaşaoğlu, Miras Hukuku, s. 146.

¹⁰¹ Dural, Miras Sözleşmeleri, s. 115.

¹⁰² İnan/Ertaş/Albaş, Miras Hukuku, s. 230.

me, hem de miras sözleşmesi ile ivazsız mirasçı ataması yapılabilir. Burada mirasbırakanın vasiyetname veya miras sözleşmesi ile kurduğu sözleşme bağlayıcılık açısından önem arz etmektedir. Zira mirasçı atamanın miras sözleşmesi ile yapılması durumunda bağlayıcılık yönünden bir karine doğmaktadır¹⁰³. Çünkü mirasbırakan sözleşme ile bağlanmak istemese idi bu tasarrufu bir vasiyetname ile yaparak her zaman geri dönebilme hakkına sahip olacaktı. Tasarrufun bağlayıcı olup olmadığı hususunda kuşku duyulursa yoruma gidilir. Diğer bir ifade ile tarafların olumlu miras sözleşmesindeki tasarruflarının bağlayıcılığını açık ve net olarak belirtmeleri durumunda tasarruf bağlayıcı olur. Ancak doktrinde, böyle bir ifadenin bulunmadığı hallerde de sözleşmenin bağlayıcı olarak kabul edilmesi gerektiği belirtilir¹⁰⁴.

1. Mirasbırakanın Miras Payının Sağlığında Atanmış Mirasçıya Devri

Olumlu miras sözleşmesi ile mirasbırakan tarafından atanmış mirasçı, mirasbırakanın ölümü ile birlikte miras kazanma umuduna sahiptir¹⁰⁵. Diğer bir ifade ile atanmış mirasçının, mirasbırakanın ölümü ile birlikte onun terekesi üzerinde hak ve borçları doğar. Türk Medenî Kanunu'nun 572'nci maddesi, "Mirasbırakan, sağlığında bütün malvarlığını miras sözleşmesiyle atadığı mirasçıya devretmişse, bu mirasçı resmî defter düzenlenmesini isteyebilir. Mirasbırakan, malvarlığının tamamını devretmemişse veya tamamını devrettikten sonra yeni mallar edinmişse; miras sözleşmesi, aksine bir kural içermedikçe, yalnız sağlıkta devredilmiş olan malları kapsar. Mirasbırakanın sağlığında malvarlığını devretmesi halinde, miras sözleşmesinde başka türlü bir kural yoksa, miras sözleşmesinden doğan hak ve borçlar atanmış mirasçının mirasçılarına geçer" ifadesiyle mirasbırakana miras payını sağlığında devredebilme imkânı sunmaktadır.

Bu hüküm özellikle ölünceye kadar bakma şartı ile mirasçı atandığında işlerlik kazanır. Mirasbırakanın malvarlığını atanmış mirasçıya sağlığında devretmesi ile bakım borçlusunu borcunu daha iyi ve düzenli olarak yerine getirmektedir¹⁰⁶. Böyle durumlar için istisnai olarak getirilen Türk Medenî Kanunu'nun 572'nci maddesiyle birlikte ölüme bağlı tasarruf olan olumlu miras sözleşmesi, Türk Borçlar Kanunu'nun 202'nci maddesi anlamında sağlar arası işlem olan malvarlığının devri ile birleştirilmiştir¹⁰⁷. Nitekim atanmış mirasçının kazandırma konusu malvarlığını daha sağlığında mirasbırakandan devralması ile birlikte mirasçının miras kazanma umudu güncel hale gelmiş sayılır¹⁰⁸.

¹⁰³ Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 116.

¹⁰⁴ Dural, bağlayıcılık hususunda her şeye rağmen kuşku duyuluyorsa o zaman halin icabına göre bağlanma iradesinin bulunup bulunmadığının incelenmesi gerektiğini ve bu yorumun da güven nazariyesinde ve sözleşme kurallarına göre olması gerektiğini belirtmektedir. Bkz., Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 118.

¹⁰⁵ Serozan/Engin, *Miras Hukuku*, s. 388.

¹⁰⁶ Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 123.

¹⁰⁷ Karş., Akartepe, Alpaslan: *Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi*, İstanbul 2005, s. 86.

¹⁰⁸ Serozan/Engin, *Miras Hukuku*, s. 73.

Mirasbırakan tarafından terekisinin tamamı için mirasçı atanmışsa ve terekenin tümü sağlığında devredilmişse, atanmış mirasçı borçların tümünden sorumlu hale gelmektedir. Olumlu miras sözleşmesi ile atanan mirasçının çoğu zaman borcun miktarını bilmemesi sebebiyle de Türk Medenî Kanunu'nun 572'nci maddesinin 1'inci fıkrası, atanmış mirasçıya resmî defter düzenlenmesini isteme imkânı vermiştir.

2. Mirasbırakanın Miras Payının Ölümünden Sonra Atanmış Mirasçıya Geçmesi

Olumlu miras sözleşmesinin atanmış mirasçıya mirasbırakanın ölümünden sonra geçmesi hususunda, sözleşme ile mirasçı atanan lehtar, mirasbırakanın aynı yasal mirasçısı gibi küllî halefi olur. Kural, atanmış mirasçının mirası kazanma umudunun mirasbırakanın ölümü sonrasında gerçekleşmesidir. Bu süreç de ancak mirasbırakanın ölümü ile birlikte mirasın açılması ve intikaline ilişkin hükümler işlemeye başladığında devreye girecektir¹⁰⁹.

B. Olumlu Miras Sözleşmesi ile Belirli Mal Bırakma

Türk Medenî Kanunu'nun 527'nci maddesine göre mirasbırakan, olumlu miras sözleşmesiyle belirli malını sözleşme yaptığı kimseye ya da üçüncü kişiye bırakma yükümlülüğü altına girebilir. Olumlu miras sözleşmesi ile mirasbırakan, karşı taraf lehine terekisinde bulunan belirli bir mal veya malvarlığı değeri için kazandırmada bulunabilir¹¹⁰.

Olumlu miras sözleşmesi ile kendisine belirli mal bırakılan diğer taraf, mirasbırakanın ölümü ile birlikte atanmış mirasçılardan aksine küllî değil, cüz'î haleftir¹¹¹. Böylece belirli mal alacaklısı mirasçılardan oluşturduğu elbirliği ortaklığına üye olmamakta ve bu kişinin ortaklığa ilişkin hak ve sorumluluğu bulunmamaktadır¹¹². Bundan dolayı lehine belirli mal bırakılan kişiye mirasbırakanın ölümünde sadece bir alacak hakkı doğmakta ve bundan doğacak olan talep hakkı da nispi nitelik taşımaktadır¹¹³.

Türk Medenî Kanunu'nun 600'üncü maddesi uyarınca lehine belirli mal bırakılan kişi, vasiyeti yerine getirme görevlisi varsa ona; yoksa yasal veya atanmış mirasçılara karşı kişisel istem hakkına sahiptir. Bu alacak, tasarruftan aksi anlaşılmıyorsa vasiyet yükümlüsünün mirası kabul etmesi veya ret hakkının düşmesiyle muaccel olur. Ayrıca lehine belirli mal bırakılan kişi, yükümlülüğünü yerine getirmeyen vasiyet yükümlüsüne karşı, vasiyet edilen malın teslimini veya hakkın devrini; vasiyet konusu bir davranış ise, bunun yerine getirilmemesinden doğan zararın giderilmesini dava edebilir.

¹⁰⁹ Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 135.

¹¹⁰ Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 109.

¹¹¹ Serozan/Engin, *Miras Hukuku*, s. 285; Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 144; İmre/Erman, *Miras Hukuku*, s. 122.

¹¹² Serozan/Engin, *Miras Hukuku*, s. 389.

¹¹³ Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 144; İmre/Erman, *Miras Hukuku*, s. 122.

IV. Olumlu Miras Sözleşmesinin Sona Ermesi

A. Olumlu Miras Sözleşmesinin Kendiliğinden Sona Ermesi

Olumlu miras sözleşmesinin kendiliğinden sona erebilmesi için TMK birtakım şartların yerine gelmesini aramaktadır. İlk olarak Türk Medenî Kanunu'nun 548'inci maddesinin 1'inci fıkrası uyarınca, "Mirasçı atanana veya kendisine belirli mal bırakılan kişi mirasbırakanın ölümünde sağ değilse, miras sözleşmesi kendiliğinden ortadan kalkar". Sözleşmenin diğer tarafının mirasbırakandan önce vefat etmesi durumunda miras sözleşmesi kendiliğinden hükümsüz hale gelir¹¹⁴. Çünkü mirasçı atama ve belirli mal bırakmada kan bağına dayanan mirasçılıkta olduğu gibi kök içi halefiyet yoktur¹¹⁵.

Türk Medenî Kanunu'nun 548'inci maddesinin 1'inci fıkrası emredici olmadığından, lehine ölüme bağlı tasarruf yapılan diğer tarafın mirasbırakandan önce ölmesi durumunda onun yerine geçecek bir yedek mirasçı olumlu miras sözleşmesiyle atanabilir¹¹⁶.

Kendiliğinden hükümsüzlük sonucu üçüncü kişi yararına yapılan olumlu miras sözleşmelerinde lehine tasarruf yapılan üçüncü kişinin mirasbırakandan önce ölmesi durumunda da söz konusudur¹¹⁷. Ayrıca mirasbırakandan önce ölen kişinin mirasçıları, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, ölüme bağlı tasarrufta bulunandan, olumlu miras sözleşmesi uyarınca elde ettiği ölüm tarihindeki zenginleşmeyi geri isteyebilecektir.

İkinci olarak Türk Medenî Kanunu'nun 181'inci maddesinin 1'inci fıkrası uyarınca boşanma kararının kesinleşmesi üzerine, eşler arasında kurulmuş olan olumlu miras sözleşmesi aksi kararlaştırılmamış ise başka bir işleme gerek kalmaksızın kendiliğinden ortadan kalkar. Evlenmenin sona ermesinin, miras sözleşmesinin de kendiliğinden sona ermesi sebebi sayılmasının asıl nedeni, eşlerin yaptıkları sözleşmenin evliliğin devam edeceği faraziyesinden hareket etmelerine dayanmaktadır¹¹⁸. Ancak bu hüküm emredici olmadığından aksi kararlaştırabilecek bir hüküm olup eşler, evliliğin sona ermesi halinde dahi sözleşmenin devam edeceğine karar verebilir¹¹⁹.

Doktrinde bir görüş¹²⁰, her ne kadar olumlu miras sözleşmesinin boşanma kararının kesinleşmesi ile sona ereceği kanunda ifade edilse de, evliliğin mut-

¹¹⁴ Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 134; Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 241; Serozan/Engin, *Miras Hukuku*, s. 358; Ayan, *Miras Hukuku*, s. 123; Antalya/Sağlam, *Miras Hukuku*, s. 163; İnanl Ertaş/Albaş, *Miras Hukuku*, s. 206; Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 140; Köprülü, *Miras Hukuku*, s. 135; Ayiter/Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 135.

¹¹⁵ Ayan, *Miras Hukuku*, s. 123.

¹¹⁶ Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 205; Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 242; Serozan/Engin, *Miras Hukuku*, s. 358; Ayiter/Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 135.

¹¹⁷ Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 134.

¹¹⁸ Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 209.

¹¹⁹ Ayan, *Miras Hukuku*, s. 123.

¹²⁰ Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 209.

lak ya da nispi butlan ile sona ermesi durumunda da hükümsüz hale geleceğini belirtmektedir. Ayrıca evliliğin sona ermesi durumunda sadece eşlerin birbirleri lehine yaptıkları olumlu miras sözleşmesi sona ermeyecek; buna ilaveten onların üçüncü kişiler ile yaptıkları miras sözleşmeleri de sona erecektir¹²¹. Doktrinde bir başka görüş ise, olumlu miras sözleşmesinin nişanlılar arasında yapılması ve nişanın bozulması durumunda sözleşmenin kendiliğinde sona erip ermeyeceği hususunda bir kanun hükmünün bulunmadığını; burada mirasbırakanın nişanlanmanın evlenmeye dönüşmesi şartına bağlı olarak miras sözleşmesi yaptığını, bu şartın gerçekleşmemesi nedeniyle sözleşmenin kendiliğinden son bulacağı düşünülebileceği gibi, nişanın bozulmasının olumlu miras sözleşmesinin temel hata nedeniyle de feshine neden olabileceğini savunmaktadır¹²².

Üçüncü olarak olumlu miras sözleşmesi, Türk Medenî Kanunu'nun 578'inci maddesinde belirtilen sebeplerden birinin varlığı halinde mirastan yoksunluk sebebiyle de sona erebilir. Eğer miras sözleşmesi ivazlı olarak yapılmış ise, mirasbırakana verilmiş olan ivazlar mirasçı tarafından Türk Medenî Kanunu'nun 548'inci hükmünün kıyasen uygulanması ile sebepsiz zenginleşme kuralları uyarınca talep edilebilir¹²³.

Son olarak, ölüme bağlı tasarrufun mirasbırakanın kendi iradesi ile bağlandığı bozucu koşulun mirasbırakanın ölümünden önce gerçekleşmesi ile ölüme bağlı tasarruf yürürlüğe girmez¹²⁴. Ölüme bağlı tasarrufun geciktirici şarta bağlanması durumunda ise şartın mirasbırakanın ölümünden sonra gerçekleşmemesi gerekmektedir¹²⁵.

B. Tarafların Anlaşması ile Sona Erme

Türk Medenî Kanunu'nun 546'ncı maddesi uyarınca olumlu miras sözleşmesi tarafların yazılı anlaşmasıyla her zaman ortadan kaldırılabilir. Kural olarak olumlu miras sözleşmesini tarafların anlaşarak ortadan kaldırabilmeleri için sözleşme taraflarının ikale yoluyla anlaşmaları gerekir. Ayrıca işbu ikale anlaşmasının geçerliliği resmî vasiyetname şeklinde yapılmasına bağlı değildir. Adi yazılı şekil geçerli kabul edilir¹²⁶. Sözleşmenin sona ermesinde mirasbırakan açısından

¹²¹ Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 136; Ayan, *Miras Hukuku*, s. 123; Demir, "Olumlu Miras Sözleşmeleri", s. 289; Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 141; Köprülü, *Miras Hukuku*, s. 135; İnan/Ertaş/Albaş, *Miras Hukuku*, s. 207; Antalya/Sağlam, *Miras Hukuku*, s. 164.

¹²² Ayiter/Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 139.

¹²³ İmre/Erman, *Miras Hukuku*, s. 194; Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 211; Demir, "Olumlu Miras Sözleşmeleri", s. 289.

¹²⁴ Serozan/Engin, *Miras Hukuku*, s. 358; Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 137; Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 212; Ayiter/Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 139; Antalya/Sağlam, *Miras Hukuku*, s. 164.

¹²⁵ Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 137; Ayiter/Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 139; Antalya/Sağlam, *Miras Hukuku*, s. 164.

¹²⁶ Serozan/Engin, *Miras Hukuku*, s. 372; Ayan, *Miras Hukuku*, s. 121; Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 242; Ayiter/Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 139; Köprülü, *Miras Hukuku*, s. 134; İnan/Ertaş/Albaş, *Miras Hukuku*, s. 202.

kişiye sıkı surette bağlılık kuralı yürür ve mirasbırakan temsilci kullanamaz. Ancak diğer taraf açısından kişiye sıkı sıkıya bağlılık bulunmadığından diğer taraf temsilci kullanabilir. Buna karşılık her iki tarafın da ölüme bağlı tasarrufta bulunması durumunda, ikale anlaşmasının temsilcisiz bizzat kurulması aranır¹²⁷.

Olumlu miras sözleşmesinin anlaşma yoluyla sona erdirilebilmesi için tarafların hayatta olması gerekir. Bu kural sözleşmelerin üçüncü kişi yararına yapıldığı durumlarda da geçerlilik arz etmekte olup; üçüncü kişi yararına yapılan sözleşmelerin sona erdirilebilmesi için yine sözleşmenin taraflarının anlaşması aranır¹²⁸. Tarafların olumlu miras sözleşmesini ortadan kaldırabilmeleri için genel ehliyet kurallarının dikkate alınacağı tabiidir.

C. Olumlu Miras Sözleşmesinden Dönme

Olumlun miras sözleşmesinden dönülebilmesi için hakkın sözleşmede açık olarak saklı tutulması gerekmektedir. Ayrıca bu başlık altında mirasçılıktan çıkarma sebeplerinin varlığı halinde dönme ve sağlar arası edim borcunun yerine getirilmemesi sebebiyle dönme sebepleri açıklanmıştır.

1. Hakkın Sözleşmede Açık Olarak Saklı Tutulması

Mirasbırakan olumlu miras sözleşmesinde tek taraflı sona erdirme hakkını saklı tutması açısından Türk Hukuku'nda açık bir hüküm bulunmamaktadır¹²⁹. Ancak genel hükümler çerçevesinde taraflar, olumlu miras sözleşmesinden dönme hakkını saklı tutabilir¹³⁰. Doktrinde bir görüş, olumlu miras sözleşmesine konulacak olan kayıtsız şartsız yani sınırsız kaydedilmiş dönme hakkı, sözleşmenin bağlayıcı niteliğine aykırı düşeceğinden geçerli olmayacaktır¹³¹. Mirasbırakanın sözleşmede saklı tuttuğu dönme hakkı, bazı kayıt ve şartlara bağlı tutulması durumunda geçerli hale gelecektir¹³². Karşı görüş ise, olumlu miras sözleşmesinden dönme hakkının saklı tutulmasının, her ne şekilde olursa olsun geçerlilik arz edeceğini belirtir¹³³.

Olumlu miras sözleşmesinden dönme şekli ise, TMK m.546/3'teki dönme hakkına ilişkin hükümler kıyasen uygulanarak gerçekleştirilecektir¹³⁴. Bu durumda dönme şekli, vasiyetnameler için kanunda öngörülen şekillerden birisiyle yapılacaktır.

¹²⁷ Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 214.

¹²⁸ Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 117; Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 214.

¹²⁹ Çınar, Ömer: "Miras Sözleşmesinin Tek Taraflı İrade Beyanı ile Sona Erdirilmesi", *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.: 6, S.: 12, 2007, s. 53; Seçer, "Tek Taraflı Dönme", s. 39; Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 227; Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 119.

¹³⁰ Çınar, "Sona Erdirme", s. 221; Seçer, "Tek Taraflı Dönme", s. 39; Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 227.

¹³¹ Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 119.

¹³² Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 227; Dural/Öz, bu konuya ilişkin olarak sınırsız dönme hakkının geçersiz olacağını ancak buna karşın lehine ölüme bağlı tasarruf yapılan kimsenin dört yılda hukuk fakültesini bitirememesi şartına bağlanmış olan dönme hakkının geçerli sayılacağını belirtmektedir. Bkz., Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 119.

¹³³ Antalya/Sağlam, *Miras Hukuku*, s. 169.

¹³⁴ Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 227.

Mirasbırakanın olumlu miras sözleşmesini sona erdiren irade beyanı, bozucu yenilik doğuran nitelik taşımaktadır. Bu irade beyanının hüküm ifade etmesi için diğer tarafın iradi kabulüne gerek duyulmamaktadır. Zira sözleşmeden dönme vasiyetname ile yapılacağından diğer taraf, olumlu miras sözleşmesinden döndüğünü genellikle mirasbırakanın ölümünden sonra öğrenecektir¹³⁵.

2. Mirasçılıktan Çıkarma Sebeplerinin Varlığı Halinde Dönme

Türk Medenî Kanunu'nun 546'ncı maddesinin 2'nci fıkrası, "Miras sözleşmesiyle mirasçı atanan veya kendisine belirli mal bırakılan kişinin, mirasbırakana karşı miras sözleşmesinin yapılmasından sonra mirasçılıktan çıkarma sebebi oluşturan davranışta bulunduğu ortaya çıkarsa; mirasbırakan, miras sözleşmesini tek tarafı olarak ortadan kaldırabilir" hükmüne yer vermiştir. Madde uyarınca olumlu miras sözleşmesi ile mirasçı atanan veya lehine belirli mal bırakılan kişi mirasçı çıkarma nedeni oluşturabilecek bir davranışta bulunursa, mirasbırakan tek tarafı olarak sözleşmeden dönebilecektir. Burada önemli olan husus mirasçı çıkarma sebeplerinden birinin varlığı halinde sözleşmeden dönebilecek olan tarafın sadece mirasbırakan olmasıdır¹³⁶. Bu hak mirasbırakana sıkı sıkıya bağlı olduğundan, yasal veya iradi temsilci temsil edemez.

Mülga Kanun'da "çıkarma" ifadesinin yerine "mahrumiyet" ifadesinin kullanılması doktrinde eleştirilmiştir¹³⁷. Zira mahrumiyetin, miras sözleşmesini kendiliğinden sona erdiren bir hâl olduğunu, mirasçılıktan çıkarma durumunda ise miras sözleşmesinin kendiliğinden sona ermeyeceği ifade edilmekteydi. Karşı görüş ise, mahrumiyet ifadesinin doğru olduğunu belirtmiş ve mahrumiyet sebebinin sözleşme lehtarının kanunen mirasa hak kazanmasına engel olursa da, miras sözleşmesinin feshi ile yalnız bu neticenin elde edilmediğini belirtir. Ayrıca ivaz verilmişse onun iadesinin de sağlandığı, çıkarmanın sadece saklı paylı mirasçılar için geçerli olduğu, mahrumiyet durumunda ise her türlü mirasçıya uygulanabileceğini belirtmiştir¹³⁸.

Olumlu miras sözleşmesi ile lehine ölüme bağlı tasarruf yapılan kişinin iyilik-bilmez olması, mirastan çıkarılmasını haklı gösterecek davranışlarda bulunması, kendisine ve yakınlarına karşı ağır suç işlemesi ve aile hukukuna ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmemesi durumları mirasbırakana sözleşmeden dönme hakkı tanımaktadır¹³⁹.

Olumlu miras sözleşmesinden Türk Medenî Kanunu'nun 546'ncı maddesinin 3'üncü fıkrası uyarınca vasiyetname şekillerinden biri ile dönülebilmektedir.

¹³⁵ Çınar, "Sona Erdirme", s. 222.

¹³⁶ Seçer, "Tek Tarafı Dönme", s. 39; Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 120; Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 243.

¹³⁷ Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 243; Köprülü, *Miras Hukuku*, s. 133; Ayiter/Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 140.

¹³⁸ Berki, *Miras Hukuku*, s. 88.

¹³⁹ Serozan/Engin, *Miras Hukuku*, s. 373.

Sözleşmeden dönülme durumunda diğer tarafa bildirimde bulunmaya gerek olmamaktadır. Ancak bu durum doktrinde eleştirilmekte olup, dönme bildirimini karşı tarafa varmasının gerekli olduğunu ve durumun ölüm anına kadar gizli tutulamayacağını; ayrıca bu bildirim vasiyetname şekline de bağlanmasına gerek olmadığını belirtmektedir¹⁴⁰.

3. Sağlar Arası Edim Borcunun Yerine Getirilmemesi Sebebiyle Dönme

Türk Medenî Kanunu'nun 547'nci maddesi, "Miras sözleşmesi gereğince sağlar arası edimleri isteme hakkı bulunan taraf, bu edimlerin sözleşmeye uygun olarak yerine getirilmemesi veya güvenceye bağlanmaması halinde borçlar hukuku kuralları uyarınca sözleşmeden dönebilir" hükmüne yer vermiştir. Kanun koyucu, borçlar hukuku hükümlerine yaptığı atf ile miras sözleşmelerini iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler olarak kabul etmektedir¹⁴¹. Ancak bu sözleşmeler tam olarak iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler değildir. Zira olumlu miras sözleşmelerinde tam anlamıyla karşılıklılık ilişkisi bulunmamaktadır¹⁴².

Türk Medenî Kanunu'nun 547'nci maddesi hükmü ile taraflardan birinin ediminin ifa edilmesini düzenleyen Türk Borçlar Kanunu'nun 123'üncü ve devamı maddelerine atf yapılmıştır. Bundan dolayı, olumlu miras sözleşmesinin tek taraflı ve şekle bağlı olmayan, yöneltmesi gerekli irade beyanı ile sona erdirilebilmesi için Türk Borçlar Kanunu'nun 123'üncü ve devamı maddelerinin uygulanması gerekir¹⁴³. Bu maddeler uyarınca alacaklı taraf borcunu ifa etmeyen tarafa uygun bir süre verir veya bu süreyi hâkime tayin ettirir¹⁴⁴. Bu süre içerisinde borç yerine getirilmezse alacaklı ya ifayı ve gecikme tazminatını ya da ifadan vazgeçtiğini bildirerek edimin yerine getirilmemesinden dolayı müspet zararını talep eder yahut isterse olumlu miras sözleşmesinden dönebilir¹⁴⁵.

Doktrindeki baskın görüş¹⁴⁶ uyarınca Türk Medenî Kanunu'nun 547'nci maddesi geniş yorumlanmalıdır ve bunun sonucunda Türk Borçlar Kanunu'nun 123'üncü maddesi ve devamı maddelerinde düzenlenen sözleşmeden dönme hükümlerinin dışındaki ifa imkansızlığı, ifa etmeme nedeniyle tazminat isteme hakkının da ivazlı miras sözleşmelerine uygulanması gereklidir. Zira Türk Medenî Kanunu'nun 547'nci maddesi yalnızca temerrüt hükümlerine göre değil; genel olarak iki tarafa karşılıklı borç yükleyen sözleşmelere ilişkin bütün kurallara atf

¹⁴⁰ Serozan/Engin, *Miras Hukuku*, s. 373.

¹⁴¹ Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 246; Seçer, "Tek Taraflı Dönme", s. 52.

¹⁴² Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 244; Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 247.

¹⁴³ Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 245; İnan/Ertaş/Albaş, *Miras Hukuku*, s. 205.

¹⁴⁴ Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 245; İnan/Ertaş/Albaş, *Miras Hukuku*, s. 205; Serozan/Engin, *Miras Hukuku*, s. 374.

¹⁴⁵ Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 245; İnan/Ertaş/Albaş, *Miras Hukuku*, s. 205.

¹⁴⁶ Serozan, Rona: *Sözleşmeden Dönme*, Gözden Geçirilmiş 2. Bası, İstanbul 2007, s. 276; Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 259.

yapar¹⁴⁷. Bu atfın altında yatan asıl neden edimler arasındaki bağılılığı korumak olup; dönme yetkisinin borç yükümlülüğünün yerine getirilmesinin imkânsız hale gelmesi, gereği gibi yerine getirmeme ve işlem temelinin çökmesi olasılıklarında da kullanılabilmesidir¹⁴⁸.

Sağlar arası edim borcunun yerine getirilmemesi sebebiyle dönme hakkının kullanılması ile olumlu miras sözleşmesi geriye etkili olarak ortadan kalkmakta ve tarafların borçları sona ermektedir. Sağlar arası edim borçlusu, borcunu kısmen yerine getirmişse bu sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre geri istenebilir. Olumlu miras sözleşmesinden dönme, sadece sağlar arası edim ile bağlantılı olan tasarruflar için söz konusudur. Sözleşmede ivazlı tasarrufların dışında başka ivazsız tasarruflar varsa bunlar yönünden sözleşme geçerliliğini korur¹⁴⁹.

Sonuç

Olumlu miras sözleşmesi bütün sözleşmeler gibi iki taraflı işlemdir; yani iki tarafın da irade beyanları ile meydana gelmektedir. Ancak olumlu miras sözleşmelerinde her iki tarafın da ölüme bağlı tasarruflarda bulunması zorunlu değildir. Bu açıklamalar ışığında tek taraflı olumlu miras sözleşmelerinde sadece taraflardan biri ölüme bağlı tasarruflarda bulunmakta; diğer tarafın ise böyle bir zorunluluğu bulunmamaktadır. Her iki tarafın da terekesi üzerinde bağlayıcı bir tasarruflarda bulunduğu sözleşmelere iki taraflı olumlu miras sözleşmesi denir. Mirasbırakan, olumlu miras sözleşmesiyle karşı âkit yanı sıra sözleşme dışı mirasçı atayabilir veya belirli mal vasiyetinde bulunabilir.

Olumlu miras sözleşmelerinde mirasbırakanın ehliyeti ile ilgili olarak Türk Medenî Kanunu'nun 503'üncü maddesi, "Miras sözleşmesi yapabilmek için ayırt etme gücüne sahip ve ergin olmak, kısıtlı bulunmamak gerekir" ifadesine yer vermiştir. Bu düzenleme uyarınca olumlu miras sözleşmesi yapılabilmesi için ayırt etme gücüne sahip olmak, ergin olmak ve kısıtlı olmamak şartları aranmaktadır. Ayrıca olumlu miras sözleşmesinin geçerli olabilmesi resmi vasiyetname şeklinde yapılmasına bağlıdır. Olumlu miras sözleşmesi ancak resmi memur önünde yapılabilir; vasiyetnamenin aksine el yazısıyla veya sözlü olarak miras sözleşmesi kurulamaz.

Mirasbırakan olumlu miras sözleşmesiyle mirasını veya belirli malını sözleşme yaptığı kimseye veya üçüncü kişiye bırakma yükümlülüğü altına girebilir. Olumlu miras sözleşmesi ile mirasçı atama ve belirli malı bırakma, mirasbırakanın borç altına girdiği anlamına gelmemekte; onun için yerine getirmekle mükellef olduğu bir borç söz konusu olmamaktadır. Mirasbırakan sadece tek taraflı olarak dönemeyeceği şekilde bağlandığı bir ölüme bağlı tasarruflarda bulunmaktadır.

¹⁴⁷ Serozan, *Sözleşmeden Dönme*, s. 276; Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 259.

¹⁴⁸ Serozan/Engin, *Miras Hukuku*, s. 374.

¹⁴⁹ Dural/Öz, *Miras Hukuku*, s. 126.

Ölüme bağlı tasarrufların bağlayıcı olup olmadığı hususunda ilk olarak yapılan ölüme bağlı tasarrufu geri alabilme yetkisinin varlığı; ikinci olarak ölüme bağlı tasarrufun beyan sahibinin iradesine göre mi yoksa beyan muhatabının güvenine göre mi yorumlanacağı; son olarak da basit saik hatalarının ölüme bağlı tasarrufu iptal ettirip ettirmeyeceğine göre saptanır. Zira vasiyetname ile miras sözleşmesi karşılaştırıldığında, vasiyetname her zaman tek taraflı olarak geri alınabilirken; miras sözleşmesinden tek taraflı olarak dönülemez ve miras sözleşmesi bağlayıcı nitelik arz etmektedir.

Lehine ölüme bağlı tasarruf yapılan kimsenin mirasbırakandan önce ölmesi durumunda miras sözleşmesi kendiliğinden hükümsüz hale gelir. Çünkü mirasçı atama ve belirli mal bırakmada kan bağına dayanan mirasçılıkta olduğu gibi kök içi halefiyet yoktur. Ayrıca Kanun'un 546'ncı maddesi uyarınca olumlu miras sözleşmesi tarafların yazılı anlaşmasıyla her zaman ortadan kaldırılabilir.

Olumlu miras sözleşmesinde mirasbırakanın tek taraflı sona erdirme hakkını saklı tutması açısından Türk Hukuku'nda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak genel hükümler çerçevesinde taraflar, olumlu miras sözleşmesinden dönme hakkını saklı tutabilir. Olumlu miras sözleşmesi ile mirasçı atanan veya lehine belirli mal bırakılan kişi, mirastan çıkarma nedeni oluşturabilecek bir davranışta bulunursa, mirasbırakan tek taraflı olarak sözleşmeden dönebilir. Mirastan çıkarma sebeplerinden birinin varlığı halinde sözleşmeden dönebilecek olan taraf sadece mirasbırakandır. Nihayet, ivazlı olumlu miras sözleşmelerinde, sağlar arası ivaz yükümlülüğüne giren tarafın edimini yerine getirmemesi veya güvence vermesi durumunda sağlar arası edimleri isteme hakkı bulunan taraf, bu edimlerin sözleşmeye uygun olarak yerine getirilmemesi veya güvenceye bağlanmaması halinde borçlar hukuku kuralları uyarınca sözleşmeden dönebilecektir.

Kaynakça

- Akartepe, Alpaslan:** *Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi*, İstanbul 2005.
- Antalya, O. Gökhan/Sağlam, İpek:** *Miras Hukuku*, İstanbul 2015.
- Antalya, O. Gökhan:** *Mirastan Feragat Sözleşmesi*, İstanbul 1999.
- Ayan, Mehmet:** *Miras Hukuku*, Gözden Geçirilmiş 9. Bası, Ankara 2016.
- Ayiter, Nuşin/Kılıçoğlu, Ahmet M.:** *Miras Hukuku*, 2. Bası, Ankara 1991.
- Berki, Şakir:** *Miras Hukuku*, Ankara 1975.
- Çınar, Ömer:** "Miras Sözleşmesinin Tek Taraflı İrade Beyanı ile Sona Erdirilmesi", *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.: 6, S.: 12, 2007, s. 219-230.
- Demir, Mehmet:** "Olumlu Miras Sözleşmeleri", *Yargıtay Dergisi*, C.: 20, S.: 3, 1994, s. 279-294.
- Dural, Mustafa/Öğüz, M. Tufan/Gümüş, M. Alper:** *Türk Özel Hukuku Cilt III: Aile Hukuku*, 11. Bası, İstanbul 2016.
- Dural, Mustafa/Öz, Turgut:** *Türk Özel Hukuku Cilt IV: Miras Hukuku*, 10. Bası, İstanbul 2016.
- Dural, Mustafa:** "İsviçre Türk Hukukunda Ortak (Müşterek) Vasiyetnameler", *İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C.: 3, S.: 4, 1969, s. 165-173.
- Dural, Mustafa:** *Miras Sözleşmeleri*, İstanbul 1980.
- Ergüne, Mehmet Serkan:** *Vasiyetnamenin Yorumu*, İstanbul 2011.
- Escher, A.:** *Medeni Kanun Şerhi-Miras Hukuku*, (Çev.: Sabri Şakir Ansay), Ankara 1949.
- Hatemi, Hüseyin:** *Miras Hukuku*, 4. Bası, İstanbul 2004.
- Havutçu, Ayşe:** "Şekle Aykırılık Nedeniyle Geçersiz Hukuki İşlemlerin Tahvili", *Prof. Dr. Kudret AYİTER Armağanı, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.: 3, S.: 1-4, 1987, s. 643-681.
- İmre, Zahir/Erman, Hasan:** *Miras Hukuku*, 12. Basım, İstanbul 2016.
- İnan, Ali Naim/Ertaş, Şeref/Albaş, Hakan:** *Miras Hukuku*, 9. Bası, Ankara 2015.
- Kaneti, Selim:** *Hukuki İşlemlerin Çevrilmesi (Tahvili)*, İstanbul 1972.
- Kılıçoğlu, Ahmet M.:** *Miras Hukuku*, Genişletilmiş 6. Bası, Ankara 2015.
- Kocayusufpaşaoğlu, Necip:** *Miras Hukuku*, Değiştirilmemiş 3. Baskı, İstanbul 1987.
- Köprülü, Bülent:** *Miras Hukuku Dersleri*, 2. Bası, İstanbul 1985.
- Kurt, Ekrem:** "Kendilerine Yasal Danışman Atanan Kişilerin Hukuki Durumu", *UAÜHFD*, C.: 4, S.: 8, 2016, s. 41-80.
- Kurt, Ekrem:** "Türk Hukukunda Kişiye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar ve Hukuki Sonuçları", *Prof. Dr. M. İlhan ULUSAN'a Armağan, Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Özel Sayısı*, C.: 15/II, S.: 2, 2016, s. 121-187.
- Oğuzman, M. Kemal:** *Miras Hukuku*, Gözden Geçirilmiş 6. Bası, İstanbul 1995.
- Öz, Kerem:** "İsviçre Federal Mahkemesi 2. Hukuk Dairesi'nin Vasiyetnamenin Yorumuna İlişkin Bir Kararı", *Prof. Dr. M. İlhan ULUSAN'a Armağan, Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Özel Sayısı*, C.: 15/II, S.: 2, 2016, s. 811-920.

Öz, Kerem: "Türk-Alman Hukukunda Küçüğün Bir Meslek veya Sanatı Kendi Başına Yürütmesi ve Bu Durumun Hukuki İşlem Ehliyeti Üzerindeki Etkileri", *UAÜHFD*, C.: 2, S.: 4, 2014, s. 59-95.

Özbey, Serap: *Olumlu Miras Sözleşmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2010.

Özta, Bilge: *Miras Hukuku (Tablolar ve Örneklerle)*, 7. Baskı, Ankara 2016.

Özğür, Ali İhsan: *Türk Medeni Kanunundan Önce ve Sonra Miras Hukuku*, 4. Baskı, Ankara 2016.

Seçer, Öz: "Miras Sözleşmesinden Tek Taraflı Dönme", *TBB Dergisi*, C.: 111, S.: 1, 2014, s. 37-60.

Serozan, Rona/Engin, Baki İlkay: *Miras Hukuku*, 4. Baskı, Ankara 2014.

Serozan, Rona: *Sözleşmeden Dönme*, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, İstanbul 2007.

